Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XIV. Cena lista je $5.00. Entered as second-class matter January 28, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., pondeljek, 24. oktobra (Oct. 24) 1921. Subscription $5.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 247.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

KAKŠEN JE POLOŽAJ NA ŽELEZNICAH?

FAKTI GA NAJBOLJ POJASNJUJEJO.

Vse drugo v velebizniškem časopisju je slepilo.

Chicago, Ill. — Voditelji petih železničarskih bratovščin so prejeli vest v soboto zvečer, da je v Texasu zastavkalo 600 železničarjev, uposlenih pri International and Great Northern. Voditelji pravijo, da je stavka stoodstotna.

Iz plohe poročil, ki so konfuzna, da bolj ne morejo biti, je razvideti, da se unije železniških delavcev še niso zedinile za solidarno fronto v slučaju stavke. Predsedniki osmih organizacij so baje sklenili, da ne bodo pozvali delavcev na štrajk dne 30. oktobra, marveč mislijo počakati na končni odlok vladnega železniškga delavskega odbora glede na mezdo in delovne pogoje.

Chicago, Ill. — Najvažnejše vesti v časnikih so danes o položaju na železnicah. V velebizniškem časopisju najdemo po cele strani vesti o tem položaju. Te vesti niso nič drugega kot omreženje ljudskega mišljenja na željo železniških magnatov v velebizniškem časopisju. In čim bolj se bomo bližali tridesetem oktobru, toliko bolj se bo razpletala ta mreža, da končno čitatelji sploh ne bodo vedeli, kaj čitajo.

O položaju govore le fakti. Tu je nekaj takih faktov.

Štiri železniške bratovščine, ki niso združene z Ameriško delavsko federacijo, in Unija ogibališčnih čuvajev, so odredile stavko, ki ima pričeti na sedemnajst železnicah dne tridesetega oktobra. Stavka prične v skupinah. Vsakih 48 ur prične druga skupina s stavko, dokler ni promet povsod ustavljen, ako se preje ne napravi sporazum.

Zastopniki delavcev v delavnicah se imajo sestati, da odločijo, če zastavkajo. Organizacije teh delavcev so združene z Ameriško delavsko federacijo.

Predsedniki železniških družb so zahtevali, da se zniža mezda še za deset odstotkov poleg 12½-odstotnega znižanja mezde poleti.

Predsednik Harding je posegel v položaj. Pozval je javne zastopnike železnic v Washington na konferenco. Na kabinetni seji je rekel, da se ne posluži vojnih odredb.

Warren Stone, predsednik Bratovščine železniških strojevodij, je odklonil, da je rekel, da se ne bo trpelo, da se vzame denar delavcem in da prevažalcem, in da je izjavil, da taka znižanja, če so bila izvršena, ne bodo nikdar znižala življenskih stroškov.

Železniški delavski odbor je pozval predsednike železničarskih bratovščin na konferenco v Chicago.

Iz teh faktov so se rodile razne vesti, ki so bile priobčene v velebizniškem časopisju, ker lahko vsako uredništvo velebizniškega lista k tem faktom dodaja stavke po svoji domišljiji. Med temi vestmi so najpriljubljenejše: Bratovščine niso v soglasju z delavci v železniških delavnicah. — Stone, predsednik Bratovščine železniških strojevodij, je rekel, če pride do splošne stavke, se vrnejo železniški strojevodje na delo, ko bo njih zadeva izravnana.

W. W. Atterbury, tromba Wall Streeta, kako se naj ravna z delavci, je spomladi rekel, da sta znižanje mezde in spremenitev narodne pogodbe potrebni, da železniške družbe ne bankrotirajo. Zdaj sugestira, da se zopet znižajo mezde. To pomeni, da Atterbury ni govoril prvikrat resnice, ko je omenil mezdno znižanje in spremenitev pogodbe.

Člani železniškega odbora, ki zastopajo javnost, so sprejeli to sugestijo in so napravili ravno iste zahteve v javni izjavi.

Ali pride do splošne stavke ali ne? Med delavci, ki delajo v železniških delavnicah, govore odprto med sabo, da prometni uslužbenci, posebno pa strojevodje ne bodo stavkali. Na drugi strani se pa sliši mnenje, da bodo odborniki teh organizacij prisiljeni sprejeti boj, ker jih ugroža novo znižanje mezde.

Nekateri pravijo, da je sugestija železniških družb za ponovno znižanje mezde samo grožnja, drugi trdijo, da železniške družbe že le izzvati stavko prav v tem času, ker ga smatrajo zase ugodnim.

Slišijo se odločni glasovi, da delavci v železniških delavnicah zastavkajo. Odborniki nekaterih teh organizacij so znani, da so se odločili bojevati proti nesramnemu početju železniških družb, da uničijo organizacije. James W. Kline, predsednik organizacije kovačev, je rekel:

"Druga stran nas je izzvala, da se bojujemo do konca. Kovači so pripravljeni sprejeti izzivanje in se bojevati."

Tak je položaj, kot pokazujejo fakti.

KAPITALISTI SLUTIJO, DA JE PODRŽAVLJENJE ŽELEZNIC BLIZU.

New York, N. Y. — Narodna zveza lastnikov železniških vrednostnih papirjev je izjavila te dni po svojem odboru, ki je razpravlal o problemu železnic, da potek razmer po vseh znamenjih vodi do vladne kontrole in podržavljenja železnic v Združenih državah. Odbor je prišel do sklepa, da drugega izhoda ni iz sedanjega kaosa.

AMERIŠKE ČETE ZAPUSTE ZDAJ NEMČIJO.

Ratifikacija mirovne pogodbe poslana v Berlin in vojaštvo odide v dveh tednih.

15,000 AMERIČANOV PRIDE DOMOV.

Washington, D. C. — Državni tajnik Hughes je nananil, da je bila Nemčija formalno obveščena o ratificiranju mirovne pogodbe 22. t. m. Ravno tako je bila obveščena Avstrija. Kakor hitro ameriška vlada dobi formalni odgovor nemške vlade, da je parlament v Berlinu tudi odobril pogodbo, se takoj vpostavijo normalni diplomatični stiki med Nemčijo in Ameriko. Ameriški poslanik pojde v Berlin in nemški poslanik pride v Washington; obenem se vpostavijo konzulati.

Dalje se naznanja, da zdaj odpotujejo ameriške čete iz Nemčije domov. Ob Renu je okrog 15,000 ameriških vojakov, kjer bivajo brez malega že tri leta. Povratek vojaštva se izvrši polagoma. Dva tedna bo vzelo, predno se čete pripravijo na odhod. V tem času se izvrše vse formalnosti, ki so še potrebne za oficijelno proklamiranje miru.

MIRNI BOJKOT DELAVCEV JE POSTAVEN.

Tako se je izrazil sodnik v Kaliforniji.

San Francisco. — Vrhovni sodnik Korford je podal odločitev, tikajočo se prošnje podjetnikov za ukorno povelje proti unijskim delavcem. Izjavil je, da ima unija pravico voditi miren bojkot, za dosego svojih pravic.

Znana tvrdka, ki je znižala mezde delavcem, in so vsled tega isti napovedali stavko in bojkot vsem pekarskim izdelkom, katere bo dobavljala njihova tvrdka, je torej za enkrat propadla. Sodnik Korford se je skliceval v svoji odločitvi na znano odločitev višjega kalifornijskega sodišča, ki daje delavcem pravico do stavke in bojkota mirnim potom.

VOJNIH ODREDB PROTI ŽELEZNIČARJEM NE BO.

TAKO JE IZJAVIL PREDSEDNIK HARDING.

Ko bosta izmenjani potrditvi miru, izda mirovno proklamacijo.

Washington, D. C. — Predsednik Harding se ne bo poslužil vojnih odredb proti železničarskim stavkarjem.

To je predsednik tako jasno povedal na kabinetni seji, ko so nekateri govorili, da še ni mir sklenjen z Nemčijo in da lahko predsednik prevzame železnice in jih obratuje, da ni nobenega dvoma o njegovih besedah.

Predsednik je zavzel stališče, da Združene države žive v miru aktualno, ako ne tehnično. Povedal je svojim kabinetnim svetovalcem, da administracija nima želje, da se posluži vojnih odredb ob času stavke, ampak da tudi ne misli, da se jih posluži.

Predsednik je dalje namignil, da takoj izda mirovno proklamacijo, ko bodo izmenjane potrditve o ratifikaciji mirovnih pogodb. Justični tajnik mu je svetoval, da bo mirovna proklamacija odpravila vse dvome o vojnih postavah. Te so mrtve po proglasitvi mirovne proklamacije.

Predsednikovo mnenje je, da je naloga železniškega delavskega odbora, da se peča s položajem na železnicah.

Ako se dožene, da so železniški predsedniki ali voditelji delavcev kršili postavo, bo vlada nastopila s trdno roko. Nikakor pa ni namen, da vlada prevzame železnice.

Taktika železniških podjetnikov se je v zadnjem času spremenila. Dasiravno je jasno kot beli dan, da se eriejska in pennsylvanska železniška družba ne zmenita dosti za odloke železniškega delavskega odbora in da Atterbury, podpredsednik pennsylvanske železniške družbe nesramno izziva železniški delavski odbor, je pričelo velebizniško časopisje naenkrat kot na povelje železniških magnatov kričati, da se železničarske organizacije ne ravnajo po odlokih železniškega delavskega odbora. Železniški magnatje so zasukali kopje in podtikajo drugim to, kar so sami izvršili. Pri tem delu jim pa zvesto služi velebizniško časopisje.

ZOPET ENA O ALEKSANDRU.

Njegova bolezen je — krogla v želodcu.

Dunaj, 22. okt. — Iz Zagreba javljajo, da kralj Aleksander trpi na rani v želodcu, katero je dobil od krogle ali od košček bombe, ki se je razletela in ga zadela pri zadnjem atentatu na njegovo življenje v Belgradu. Aleksander je zatajil rano, toda takoj je silil, da ga odpeljajo v Pariz v pričakovanju, da hitro ozdravi. V Parizu se je pa rana poslabšala in to ga zadržuje, da ne more iti domov.

ALI SE GANE GOVERNER?

Topeka, Kans. — Po preiskavi, ki so jo uvedle proste posredovalnice za delo, je v Kansasu deset tisoč delavcev brez dela. W. F. Freeman, predsednik Kansaške državne delavske federacije, se je obrnil na governerja Allena in zahteval, da naj izrabi svoj vpliv, da se prične z delom na javnih cestah, da tako dobe brezposelni delavci delo. O governerju še niso poročali, da je na to zahtevo odgovoril.

VREME.

Chicago in okolica: V torek nestalno in gorko. Južni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 59, najnižja 52. Solnce izide ob 7:13, zaide ob 6:55.

BREZPOSELNI BIVŠI VOJAKI PRODANI PO DOLARJU V WASHINGTONU.

Washintgon, D. C. — Urbain Ledoux je v soboto na javni dražbi prodal 50 vojaških postelj s slamnicami in kocl vred in na vsaki postelji je bil po eden brezposelni doslužen vojak. Vse postelje z možmi vred je kupil rev. Albert H. Zimmermann za $50 s pogojem, da preskrbi vsem delo s tremi dolarji dnevne mezde. Policija je mirno gledala dražbo, ki se je vršila par sto korakov od kapitola.

NOVE DEMONSTRACIJE V FRANCIJI IN ITALIJI.

Mnogo ranjenih v Parizu, ko je policija napadla delavce na protestnem shodu.

AMERIŠKI POSLANIKI PREJEMAJO PROTESTNA PISMA.

Rim, 23. okt. — Komunistične demonstracije proti obsodbi Sacca in Vanzettija so se vršile v soboto in vrše se danes po vsej Italiji. Komunisti so pozvali delavce, da pišejo protestna pisma ameriškemu poslaniku Childu, toda brez kakih groženj.

Paris, 23. okt. — Vesti o komunističnih demonstracijah pred ameriškimi konzulati prihajajo iz Bourdeauxa, Marsela in Havra. Policija je prijela neko žensko z imenom Germaine Linthauld, ki je na sumu, da je poslala bombo ameriškemu poslaniku Herricku. Ženska je anarhistinja.

Pariz, 22. okt. Snoči so bili veliki nemiri in kri je tekla, ko je policija napadla delavce, ki so demonstrirali za Sacca in Vanzettija v Ameriki. Nemiri so sledili shodu v dvorani Wagram. Shod so sklicali komunisti in udeležilo se ga je okrog 6000 delavcev; dvorana je bila natlačena. Govorili so Marcel Cachin, Severinova in drugi komunistični voditelji, pozivajoči delavce, da ne smejo odnehati od protesta toliko časa, da dobita Sacco in Vanzetti pravico.

Po končanem shodu so sborovalci hoteli korakati proti ameriškemu poslaništvu, toda naleteli so na kordone policije takoj pred dvorano in začela je rabuka. V zmešnjavi je počil strel iz revolverja in policaj na konju se je zvrnil. Nato so policisti in žandarji mahnili s sabljami po delavcih in končno je padla ročna granata, ki je ranila sedem policajev in pet civilistov; osem delavcev je bilo lahko ranjenih. Okrog dvajset oseb je bilo aretiranih.

Ameriški poslanik Herrick je včeraj zopet prejel okrog tristo protestnih pisem. Policija še ni odkrila sledi za osebami ali osebo, ki je poslala poslaniku granato v škatli zadnjo sredo.

Istočasno kot v Parizu so se vršile komunistične demonstracije proti obsodbi Sacca in Vanzettija tudi v Havru. Bil je spopad s policijo toda brez posebnih posledic.

New York, N. Y. — Odborniki Unije za ameriške civilne svoboščine, katera je vodila obrambno akcijo v prid Sacca in Vanzettija, so izjavili v soboto, da ne verjamejo, da so prijatelji omenjenih dveh obsojencev poslali granato ameriškemu poslaniku v Parizu. Po mnenju odbornikov je pošiljatev granate delo sovražnikov radikalnega delavstva. "Radikalci v Ameriki in Evropi se ne poslužujejo takih metod kljub trdovratnim poskusom policije, da jih pokrivi nasilnih dejanj," je rekel Roger N. Baldwin, ravnatelj omenjene organizacije.

— V Siracuzah, N. Y., so napadli zlikovci gledališčnega stražnika in odnesli vso boljšo gledališko opremo z blagajno vred.

RAZCESAR KARL ZOPET NA OGRSKEM.

Habsburžani so ponovno poskusili z monarhističnim pučem. Karl je pobegnil iz Švice na eroplanu. Veliko razburjenje na Dunaju in v Berlinu. Mala ententa mobilizira. Vest se glasi, da Francija podpira Karla in da je bil njegov puč organiziran z ameriškim denarjem. Ali ima ameriški sindikat, ki je kupil habsburška posestva, svoje prste vmes? Jugoslovanski monarhisti podpirajo Karla? Reakcija vstaja na vseh straneh.

KARL JE ŽE V BUDAPEŠTI?

London, 24. okt.—Iz Prage poročajo, da je Karl že dospel v Budapešto na čelu svojih čet. — Novice o mobilizaciji v Češoslovakiji in Jugoslaviji se nadaljujejo.

Paris, 23. okt.—Poslaniški svet bo jutri razpravljal o akciji ententa glede položaja na Ogrskem.

Dunaj, 24. okt.—V okolici Budapešte so bili včeraj krvavi boji. Karl je izjavil, da zdaj misli ostati na Ogrskem in vladati ali pa umreti.

Dunaj, 23. okt. — Vojni oblaki se zopet zbirajo nad srednjo in južno Evropo vsled novega puča Habsburžanov in njihovih monarhističnih privržencev. Prejšnji cesar Karl je v četrtek drugič prišel na Ogrsko z namenom, da si osvoji ogrski prestol. Dospel je na eroplanu iz Švice in z njim vred je prišla njegova žena Zita. Spustil se je na tla v Oedenburgu na Burškem, sporni deželici zapadne Ogrske, kjer se že nekaj mesecev zbirajo madžarski monarhisti v vstaški armadi poročnika Hedjasa.

Vstaške čete so se takoj pridružile Karlu, ki je šel iz Oedenburga v Rabo in tam je organiziral "začasno vlado". Poroča se, da je imel Karl v Oedenburgu 6000 pešcev in 3000 konjenikov, toda ko je dospel v Rabo, je njegova armada narastla na 15,000 mož.

Iz Budapešte poročajo, da je bilo tam oklicano obsedno stanje takoj, ko je prišla vest o Karlovem prihodu. Ogrski ministrski predsednik grof Bethlen je podal ostavko in nato je odšel v Rabo; z njim vred so šli poklonit se Karlu Štefan Rakovsky, predsednik narodne skupščine, Beniczky, bivši vojni minister in drugi monarhistični voditelji. Grof Apponyi, Gustav Graz in Štefan Friedrich so sprejeli Karla v Oedenburgu in ga spremili v Rabo. Druga vest sporoča, da je regent Horty nekam "pobegnil". V Budapešti pričakujejo Karla vsak čas.

Prešnja vest iz Budapešte je sporočila, da se je vlak s Karlom in njegovimi četami zadržal pri Rabi, ker so republikanske čete raztrgale železniški tir. Ko se je Karl pojavil v Oedenburgu, so ga madžarski monarhisti sprejeli z blaznim navdušenjem in ga vodili okrog po mestu s klici "živel naš kralj". Kolikor je do zdaj znano, niso še vse ogrske redne čete na Karlovi strani, toda opozicija proti monarhistom med vojaki je zelo majhna.

Budapešta, 23. okt. — Poslaniki male ententa — Češoslovakije, Rumunija in Jugoslavija — so včeraj obvestili ogrsko vlado, da Karl mora takoj zapustiti Ogrsko.

Dunaj, 23. okt. — Na Dunaju vlada veliko razburjenje. Avstrijska vlada je takoj pozvala pod orožje vse policijske in vojaške rezrve in poslala večjo zalogo streliva na ogrsko mejo. Socialisti so izdali poziv na delavske organizacije, naj bodo pripravljene za potlačenje monarhističnega puča, ako se pojavi na Dunaju. Avstrijski monarhisti so zelo aktivni, toda zdaj bodo še čakali na izid puča na Ogrskem.

Snoči se je raznesla vest, da Čehi mobilizirajo. Ves dan včeraj so se menjavale brzojavke med Prago, Belgradom, Bukarештom, Rimom in Parizom. Ultimat male ententa Ogrski se pričakuje vsak hip.

Po najnovejših vesteh se je drugi povratek Karla izvršil pod vodstvom kneza Windischgraetza in drugih rojalistov, ki upajo na uspeh kontrarevolucije vsled uspešne revolte na Portugalskem.

Druga vest se glasi, da je grof Andrassy prejel zagotovila od Jugoslavije in Rumunije, da vladi teh dveh držav ne bosta več opozarali rojalistom iz razloga, ker monarhisti morajo držati skupaj proti republikanski neverneži. Okorajženi vsled tega zagotovila so šli monarhisti takoj na delo, ker se ne boje same Češoslovakije.

Poročila iz Pariza so tudi zelo razburjiva. Kljub Briandovi obljubi, da Francija ne bo dovolila vpostavljenja Habsburžanov, je močna nazadnjaška militaristična klika na delu za ustanovitev "mečne monarhije" v srednjejužni Evropi. Mnogi angleški političarji so tudi ogrevajo za "podonavsko državo" pod "energičnim vladarjem", ki je edino v stanju "rešiti" večno krizo centralne Evrope.

Berlin, 23. okt. — Avstrijsko poslaništvo v Berlinu je danes prejelo vest, da mala ententa mobilizira proti Ogrski. Telefonsko poročilo z Dunaja potrjuje povratek Karla na Ogrsko in pristavlja, da Karl maršira v Budapešto na čelu dveh divizij vojakov. **Uradniki v avstrijskem poslaništvu izjavljajo, da Francija podpira vpostavljenje Habsburžanov.**

Z Dunaja tudi poročajo, **da je bil Karlov puč izvršen s pomočjo dvesto miljonov dolarjev ameriškega denarja.** Značilno je, da se je Karl vrnil na Ogrsko istočasno, ko potuje nadvojvoda Albrecht v Ameriko v svrho, da ratificira kupno pogodbo z ameriškim sindikatom za nakup habsburških posestev v deželah bivše Avstro-Ogrske.

V Berlinu je zavladal strah, da stoji Evropa na pragu velike monarhistične protirevolucije, ki morda zavalovi tudi v Nemčijo. Liberalni demokratje in socialisti, ki tvorijo 68 odstotkov prebivalcev, so v skrbeh, da se Karlov puč

(Dalje na 3. strani).

ŽENE SO NA DELU ZA RAZOROŽITEV.

New York, N. Y. — Žene v državi New York organizirajo silno kampanjo, ki naj poduči ljudstvo, da je razorožitev potrebna in da je treba na razorožitveni konferenci delati res za znižanje oroženja. Ženske organizacije so se združile v centralni organizaciji New York Council for Limitation of Armaments. Obdržavale bodo shode in predavale o tem važnem predmetu.

Poročila govore, da se taki sveti ustanavljajo tudi v drugih državah. Poslali bodo predsedniku rezolucije, ki jih ponesejo žene same v Washington.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene drjave (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (Sept. 30-21) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

NAPAD NA RUDARSKO ORGANIZACIJO PO PODJETNIKIH.

Ko je zborovala konvencija rudarske organizacije v Indianapolisu je bila eksekutiva organizacije obveščena, da so premogovniški podjetniki iz Zapadne Virginije vložili na zveznem sodišču peticijo, da sodišče izda sodnijsko prepoved, ki naj prepove rudarski organizaciji U. M. W. of A. organizirati rudarje v Zapadni Virginiji. Taki peticiji sta bili vloženi dve. Ena je bila vložena na zveznem sodišču v Huntingtonu, W. Va.; druga pa na zveznem sodišču v Indianapolisu.

Ta poteza premogovniških podjetnikov v Zapadni Virginiji ni le zelo premetna, ampak govori, da ne morejo poraziti rudarjev v Zapadni Virginiji s sredstvi, ki so se jih poslužili dozdaj.

Podjetniki v Zapadni Virginiji so imeli dozdaj že precej stroškov, da preprečijo organiziranje rudarjev. Vzdržavati so morali privatno armado profesijonalnih pretepačev. Bilo je treba podkupnin in napojnin, da je bilo njih orodje izvoljeno pri lokalnih volitvah. Troški za vzdržavanje stavkokazev tudi niso majhni. Podjetniki so premišljali, kako bi znižali te stroške in pri takem premišljanju so prišli do zaključka, da je najbolje odvaliti te stroške na rame stricu Samu.

Ako se jim posreči, da dobe sodnijsko prepoved, bo zanje igrača nastopiti proti želji rudarjev po organizaciji. Kakor hitro bi rudarji v južnem delu Zapadne Virginije izrekli željo po organizaciji, bi podjetniki hkratu zakričali: **"To je napad na zvezno vlado."** Takoj bi se obrnili na zvezno vlado, da pošlje zadostno število deputijskih maršalov, ki imajo nalogo preprečiti organiziranje rudarjev.

Vsak velebiznški časnik, ki prejema subvencijo od teh gospodov, bi kričal s premogovniškimi podjetniki vred, da je dolžnost zvezne vlade, da nastopi z vso strogostjo proti elementu, ki se ne ravna po obstoječih postavah. Gospodje premogovniški podjetniki bi stali lepo na strani, potrošiti bi jim ne bilo treba centa za preprečenje organizacije, vlada bi pa morala potlačati glas protestujočih rudarjev v Zapadni Virginiji.

Ali si niso premogovniški podjetniki v Zapadni Virginiji izmislili fin načrt za doseženje svojih ciljev?

UBOGI RESTAVRATERJI!

Če ljudstvo toži, da so jedi v restavracijah predrage, tedaj restavraterji prav zanesljivo odgovore, da je njih dobiček zelo majhen, ker morajo vse plačati po visoki ceni. Restavraterji niso še nikdar povedali, kako visok je njih dobiček. Well, saj tega do danes še ni storil noben profitar.

V državi Massachusetts so odredili, da komisija za življenske potrebščine preišče profite restavraterjev, ker vedno tarnajo o slabih časih, da se dožene, če so res taki reveži, kot govore.

Komisija je svoje delo prav natančno izvršila. Pronajdla je, da imajo restavracije, ki nimajo mix, ampak samo stole s širokimi naslonki, na katere si gost postavi svojo jed, povprečno več ko dve sto odstotkov profita. So pa tudi izredni slučaji, v katerih imajo lastniki do pet sto odstotkov dobička. Kljub takemu odkritju pa pravijo gospodje, da niso profitarji. Koliko odstotkov pa mora človek imeti profita, da se po logiki teh gospodov sme prištevati med profitarje?

HURA, KMALU BOMO IMELI PREDVOJNE CENE!

Tako je vzkliknil človek samega veselja, ko je čital poročilo o cenah, ki ga je izdal Narodni industrijalni konferenčni odbor, organizacija privatnih podjetnikov.

Organizacija pravi v svojem poročilu, da so cene za obleko poskočile od julija 1914 do julija 1921 samo za štiri in šestdeset odstotkov.

In kaj še pravi ta organizacija podjetnikov? Čujte in strmite! Zdaj je samo dvajset do pet in dvajset odstotkov manj oseb zaposlenih v splošnem kot v juliju 1920.

Če bo še nekaj časa ta podjetniška organizacija sestavljala štatistiko, bomo na papirju imeli kmalu nižje cene kot pred vojno, in noben delavec ne bo brez dela.

DOPISI.

Pleasant Valley, Pa. — Ker imam dovolj časa vsled bolezni, sem se namenil napisati dopis. Ugodnosti o delu se od tu ne more poročati. Dva rova sta še vedno zaprta, dva pa obratujeta vsaki dan. V obratujočih dveh se se zasluži po $2.50 do 3.50 na dan, kar nikakor ne zadostuje za današnje izdatke, kajti draginja je še večinoma na isti stopinji, kakor je bila v vojnem času. Tako prihajamo v normalne čase, kakoršnji so bili pred več leti. Tako bredemo v vedno večjo sužnost, da nas bodo kmalu mogotci na trgih kupovali in potem nam odločali, koliko moramo producirati, ako pa ne bomo storili kakor bodo zahtevali oni, bo pel bič. Kdo je temu kriv? Mi sami, sami si povzročamo vse to zlo, ker verjamemo obljubam in gremo na limanice. Obljubovali so nam svobodo, zlate čase in verjeli smo jim, danes smo plačani za svojo slepoto z bičem. Delati ali na vojno je bil klic po letakih, ki je dosegel velik odmev in pokoraščino. Pohlevni kakor ovčice smo šli na delo, drugi pa v strelne jarke. Še drugi zapeljivi lepaki so nam bili nabiti, "več premoga za zmago" je bil klic podjetnikov, ki je istotako dosegel velik odmev. Producirali so velike količine premoga, mnogo več kakor pred vojno, kar je nosilo velike dobičke mogotcem. Navadili so se na velike profite in težko se je ločiti od njih. Sedaj se ne potrebuje več toliko premoga in treba je vsled tega krčiti plačo delavcem, da bo koristilo kapitalistom, celo zaničevali smo onega, kateri ni mogel producirati kakor eden drugi boljši delavec. Tudi jaz sem bil zaničevan. Nič ni pomagalo, če sem se opravičeval, da sem bolan. Odgovarjali so mi vedno, da sem len, da nočem delati, čeprav sem vedno gledal, da ne bo kdo radi mene pri delu oškodovan. Celo od onih, ki so se prištevali zavednim "socijalistom", sem moral veliko prestati.

Ravnokar sem čital dopis v Proletarcu pod naslovom "Od nekje iz Pennsylvanije". To nikakor ni prav, če dopisnik ne zapiše svojega pravega imena in odkod, da piše. Tako pisanje pogosto ne odgovarja resnici in kdo more reči, da ni dopis iz Zapadne Virginije, ne pa iz Pennsylvanije. Ta dopisnik je velik agitator za socijalistično stranko in njene klube, saj tako tudi pove v dopisu. Odkrito mu moram priznati vse čast v njegovem delovanju, posebno ob ustanovitvi kluba se je zelo potrudil, da je dobil vse, potrebne informacije za ustanovitev. Bolje bi bil dotičnik napravil, da bi dal od tu dopis in bi bila tako prišla bolj jasna slika v javnost. Klub pač ne more darovati do zadnjega centa vse v podporo, ker isti še ni razpadel in potrebuje tudi sam podpore.

Jaz nameravam odpotovati in vem, da bo s tem tudi klub prenehal s poslovanjem. Predlagam, da se v tem slučaju da klubove premoženje J. S. Z., ali pa Proletarcu v podporo.

Za vsako organizacijo je nekaj najvažnejšega, da si ve izbrati dobre agitatorje. Slabi agitatorji ne koristijo organizaciji, temveč so na kvar, ker s svojim nespretnim ali nepremišljenim agitiranjem ljudstvo od stranke le odtujujejo. Slab agitator ne škoduje tam, kjer so vsi člani dobri, pač pa lahko napravi ogromno škodo, kjer so člani še bolj omahljivci in še niso toliko vneti za socijalistično idejo. Marsikje se dobe člani, ki se prištevajo najboljšim pri organizaciji, a jim je organizacija trn v peti in ne gledajo drugega, kakor kako bi klub organizacije zrušili. To pa ni lahkota napraviti tam, kjer so ljudje zavedni, kakor tudi ni težavno pri zavednih ljudeh kluba ustanoviti. Brez sredstev ne more klub napredovati in oni, ki vedno priporoča za kako podporo, pa najslabo vedno istemu strankinemu listu, pride pri članstvu do nekakega nezaupanja. Ne klubovih sestankih bi bilo treba bolj priporočati na poduČne knjige pisane v pravem socialističnem duhu, in imeli bi danes lahko malo knjižnico, ki bi privabljala vedno več sodrugov v našo vrsto.

Prepričan sem, da bi bili sodrugi v našem klubu mnogo številnejši, ko bi bili imeli agitatorja, delavnega in v vseh delih premišljenega.

Priporočam sodrugu, prejšnjemu našemu tajniku, naj v vsaki stvari, ako hoče o nji razpravljati, prej dobi dobre informacije, ker drugače je želo opasno, da človek zabrede v neprilike. Ako hočemo napredovati, moramo vedno misliti, kaj je mogoče in kaj ni mogoče. S tem bomo mnogo več pridobili kakor pa z neutemeljenim pisanjem po časopisih, ali pa govorenjem. Pozdrav vsem trezno mislečim sodrugom širom Unije. — **Jurnej Kokalj.**

Lawrence, Pa. — Listje na drevju je pričelo rumeniti, ter polagoma odpadati in bliža se nam zopet nepriljubljena in dolgočasna zima. Kot otroci in šolarčki smo se veselili te bele zemeljske odeje, ki nam je nudila veliko zabave. Kepali smo se in sankali, da je bilo veselje. Vse je minljivo, tako je minulo tudi naše otroško veselje in mlado brezskrbno življenje. Odrasli smo in kateri ni imel domačije, mu je bila ponujena potniška palica. Šli smo v tujino za srečo, ki pa je le malokomu naklonjena. Celo v tukajšnjo domovino, je usoda prinesla mnogo Slovencev. Veliko je bilo razočaranih; z mislijo, da bodo v kratkem obogateli, so prišli sem, a podati so se morali razočarani nazaj v stari kraj le revni. Mnogokateri je mislil, da bo prišel nazaj v domovino bogataš, ki bo lahko vprašal za ceno graščine, toda vrnil se je veliko revnejši, kakor je odhajal, kajti tujina je izmozgala njegovo moč in mišice njegove so otrpnile pri težkem delu za obstoj.

Nekateri so se odločili, da bodo za vedno ostali tu in uredili so si svoja ognjišča. Največ pa je takih, ki komaj primerno živijo toliko časa dokler delajo a potem so privezani na bedo. Kompanije zaprto delavnice, tovarne in rove, kjer dobivajo naši ljudje vir življenja. Kdo se more mogočnešem zoperstavljati? Da bi se kje drugje dobilo dela, je le malo upanja, kajti v takih slučajih kompanije odkraja zapirajo svoje delavnice, ali pa imajo napolnjene, da ne morejo sprejeti nikogar več.

Tako je letos v Združenih državah. Marsikdo si misli, zakaj je tako, kdo je kriv in kako bi si pomagal. Odgovorov je mnoge na ta vprašanja, a drži samo eden in ta je, da smo zavedni delavci še preširbki, da bi si izvojevali močno zastopstvo v mesta, od koder prejemamo zakone, naše ljudi, ki bi bili, ako bi slabo ukrenili, občutili položaj revnega ljudstva.

Rojaki, kateri mislite ostati v tej deželi, potrudite se, da dobite državljanski papir, ter na volilni dan volite delavske kandidate, ne kapitalističnih, kakor je to storila do sedaj večina. Le na ta način bomo zboljšali položaj sebi in svojim potomcem, druge pomoči ni. Brezbrižnost se je že pogosto maščevala in se bo še vedno.

Mnogo zakrivijo, da smo v slabem položaju, tudi voditelji nekaterih delavskih organizacij, kot predsednik Ameriške rudarske organizacije J. Lewis. S svojim brezobzirnim postopanjem napram A. Howatu, ki se nahaja sedaj v ječi, neizmerno škoduje organizaciji in vse samo zato, ker ni Howat hotel na konvenciji kimati, kot želi njegova "Visokost" glavni predsednik. Vsak zaveden premogar Združenih držav se jezi nad takim početjem in brezdvoma bo prišel na dan volitev obračun z Lewisom.

Rojakom, ki niso v prevelikih finančnih stiskah bi priporočal, da si za dolge zimske večere nabavijo poučna knjige Književne matice SNPJ. Najbolj se mi dopade knjiga "Zajedalci," kjer je opisano veliko izkoriščanje in muke slovenskih priseljencev v Ameriki. Rojaki, vzemite v dolgih zimskih večerih knjige in časopise v roke, ker duševna hrana nam je potrebna kakor telesna. — **Vid Vodišek.**

LISTNICA UREDNIŠTVA.

F. F., Peoria, Ill. — Pošljite svoje ime in naslov, ako hočete, da priobčimo vaše povabilo. Anonimnih naznanil ne priobčujemo.

— Kitajska princezinja Čin, mati dečka-cesarja Šung-tunga je storila samomor, ker je vzela veliko dozo opija. Samomor je izvršila radi spora s cesaričino materjo, princesinjo Čuno.

VPLIV OBREGONOVE VLADE V MEHIŠKIH OBMEJNIH MESTIH.

KJER STA BILA KRUP IN TRUŠČ, JE ZDAJ RED IN MIR.

Gostilne se odpravijo in nadomestijo z državnimi pivnicami.

Calexico, Cal. — Obregonova administracija je popolnoma revolucijonirala značaj mehiških obmejnih mest. V Obregonovi administraciji so možje, ki so študirali gospodarska vprašanja in zaradi tega je bilo pričakovati, da njegova administracija povzroči velike spremembe. Administracija se je najprvo lotila dela v notranjih mestih, končno je pa njena roka dosegla tudi mehiška obmejna mesta.

Kdor je bil pred Obregonovo administracijo v teh mestih in se vrne zdaj vanje, ne verjame, da se je vrnil v mesta, v katerih je že bil enkrat pred leti.

Mexicali je mesto, ki šteje dvanajst tisoč prebivalcev in je glavno mesto severnega distrikta Niže Kalifornije. Mesto se nahaja tik ob meji. Preje je bilo mesto torišče igralcev za denar, uživanja, veselja in veseljaštva. V mestu je mrgolelo kinematografičnih gledališč, gostiln in plesišč, Američani so zahajali v mesto, da zapravijo denar v tem mestu, ki ni poznalo drugega kot uživanje. Zdaj je drugače. Kinematografična gledališča in plesišča so pričela izginjati in ustanovljene so bile javne ljudske šole. Gostilne so res še ostale gostilne, ali v njih se ne popiva in zapravlja denar po celé noči. Število gostiln je znižano na petdeset in predpisane so jim ure, kdaj smejo biti odprte.

V kratkem predložita Adolfo dela Huerta, zakladniški tajnik, in Plutarcho Elias-Calles, tajnik za notranje zadeve, mehiškemu kongresu predlogo, po kateri bodo vse gostilne zaprte in opojne pijače se bodo dobile do gotove mere in ob določenih urah v državnih pivnicah. Opojna pijača se bo prodajala le v originalnih steklenicah. Ta predloga ima namen navajati ljudstvo k zmernosti pri uživanju opojnih pijač, nikakor pa ni prohibicijoniška.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Ofenziva za odprto delavnico v Chicagu. Čikaški bankirji in drugi kapitalisti so zbrali $300,000 za kampanjo uničenja stavbinskih strokovnih unij. Tako javlja 'Herald-Examiner,' ki je tudi izvedel, da je John W. O'Leary, podpredsednik Chicago Trust kompanije, na čelu kampanje. Denar je nabran v svrho zaščite tovarn, v katerih se uposlijo neunijski delavci. Organizirani bodo celi zbori privatne policije za izzivanje bojev z organiziranimi delavci.

Železniške družbe iščejo stavkokaze. Lehigh Valley Railroad Co. je objavila oglase v listih v Hazletonu in drugih mestih Pennsylvanije, v katerih išče delavce, ki imajo vzeti mesta štrajkarjev 1. novembra, ako pride do stavke na železnicah.

S konvencije Illinoiske delavske federacije. Na petkovi popoldanski seji je bila sprejeta rezolucija, ki zahteva, da se v javnih ljudskih šolah poučuje zgodovina gibanja strokovnih unij. Druga sprejeta rezolucija priporoča ustanovljenje stavbinskih društev, ki jih naj organizirajo stavbinske unije. Konvencija je tudi odobrila načrt za državno stavbinsko in posojilno društvo, ki naj tekmuje z bankami, ker bankirji posojujejo denar na stavbišča le favoriziranim osebam.

KAKO SE GODI NA LED SPELJANIM DELAVCEM.

San Diego, Cal. — Na stotine delavcev je bilo sem zvabljenih, da je tukaj delo in visoka plača. Ti delavci so brez centa in dela. Zdaj jih zapirajo kot potepuhe. Delavce so sem zvabili brezvestni podjetniki, ki so oglašali za delavce z namenom, da uničijo delavsko organizacijo in uvedejo "odprto delavnico".

KDO PRAVZAPRAV VLADA V RUSIJI?

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Kerensky še vedno vlada Rusijo in Bahmetijev je njegov poslanik, če ruska vlada išče svojo legitimno pravico in lastnino tukaj, ali prava ruska vlada postoji takrat, če se kaj od nje zahteva na ameriških sodiščih. Kajti tako govorita dve razsodbi, ki sta bili podani pred nekaj dnevi.

Kako različno se ravna z moskovsko vlado na sodiščih, če ona išče svoje pravice ali če kdo drugi nastopi proti nji in nekaj zahteva od nje, sta jasno pokazali dve sodbi. Pri prvi sodbi je Chas. Recht, odvetnik L. O. Marcensa v Združenih državah, bivšega tukajšnjega zastopnika sovjetske Rusije, skušal dobiti dve ladji, ki sta lastnina ruske vlade in sta bili zaseženi in prodani po Bahmetijevu. Sodišče je vrglo vlogo s sodnijskega koledarja na podlagi vzroka, da je Bahmetijev oficijelno priznani zastopnik Rusije v Ameriki.

V drugem slučaju je krznarska tvrdka M. Wulfson & Co. vložila peticijo na sodišču, da se zapleni denar sovjetske republike v tem mestu, ker je ruska vlada zaplenila kožuhovino, ki jo je tvrdka kupila, da jo importira v to deželo. Tvrdka je zahtevala $516.735 odškodnine. Sodnik Davis je ugodil peticiji. Denar se nahaja v National City banki, ki pravi, da ga je prejela kod odškodnino zaradi zaplembe njene lastnine v Moskvi.

Ruska vlada je trdila, da so bile njene ladje ukradene. Ameriška sodišča pravijo, da ne poznajo take vlade. Kot tožiteljica ni legalna.

V Wulfsonovi zadevi je bila ruska vlada tožena stranka, sodišča so rekla, da je legalna tukaj.

JUSTICA MI SLEPA DAMA...

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Ó kdo misli streljati na policaja v New Yorku, je bolje, da gre najprvo po diplomo na univerzo v Yalu, kakor da napravi tak nespameten poizkus.

Montford S. Steel, ki je bil tako srečen, da ni mogel streljati, tako kot si je zaželel, je doživel zelo milostno ravnanje. Sodnik mu je rekel, da je moral vedeti, da ne sme nositi samokresa, ker je kaznjivo dejanje po obstoječih državnih zakonih.

Steel je stanoval v nekem hotelu in je bil aretiran 3. oktobra, ker je skušal streljati na policaja Thomas Nylanda. Da ni oddal strela na policaja, gre hvala nekemu mestnemu detektivu, ki ga je pravočasno sunil s pestjo v čeljust.

Ko je bil priveden pred magistratnega sodnika Max Levina, je bil obtožen zločinskega napada z orožjem in radi kršenja postave, ki prepoveduje nositi orožje. Steel je pričal, da je bil tako pijan, da se ne spominja, kaj je delal. Magistrat mu je segel v besedo in mu povedal, da je bila zanj sreča, da je bil tam detektiv, ki je preprečil sproženje samokresa v njegovi roki, kajti če bi se to ne zgodilo, bi bile dve ali tri nedolžne osebe mrtve.

"Stvar je treba uvaževati," je rekel sodnik. "Tukaj je absolvent učilišča, ki pride zaradi slabe pijače v tak položaj, da hoče ubiti policaja."

Po teh besedah je oprostil absolventa učilišča. Ljudje, ki so bili slučajno na sodišču, so zijali, kajti pričakovali so strogo kazen.

POLICIJA ŠE VEDNO PO SVOJE REŠUJE VPRAŠANJE BREZPOSELNOSTI.

New York, N. Y. — Zopet je tukajšnja policija skušala po svoje rešiti vprašanja brezposelnosti, ko je aretirala ponovno brezposelne delavce, ki ne zahtevajo drugega kot prostor na zemlji, da v teh mrzlih nočeh ležejo ranj k počitku.

Kljub temu, da je sodnik dovolil 57 brezposelnim delavcem oditi brez kazni, ki so spali na klopeh ali na tleh v parku, je policija zopet aretirala 27 revežev, ki niso imeli nikjer drugje prostora, da ležejo k počitku, kot v parku.

To je bilo meščanom preveč in protestirali so pri županu Hylanu. Župan je odgovoril, da se mu naj pošlje poseben "memorandum". Zdaj je Unija za ameriško civilno svobodo izdelala pismen protest in ga poslala županu.

Časopisje v Sovjetski Rusiji.

Piše William Z. Foster.

(Copyright, 1921 by The Federated Press).

Kakor na vse drugo tako je revolucija globoko učinkovala tudi na časopisje v Rusiji. Medtem ko ni bilo skoraj nobenega delavskega lista pred velikim sunkom, so danes samo delavski časopisi v sovjetski republiki. Edini listi, ki danes eksistirajo v Rusiji, so glasila komunistične stranke, vlade, strokovnih unij, kooperativ in drugih institucij, ki so naklonjene ali vsaj strpljive napram komunistični revoluciji. Težke, toda razumljive razmere v vročem revolucionarnem konfliktu so uničile vse nasprotne caristične, kapitalistične, klerikalne, liberalne in psevdosocialistične časopise.

Glavni vzrok, da je revolucija dočista pometla z žurnali vseh političnih in socialnih tedenc, "reakcionarnimi" in "radikalnimi" brez razlike, je dejstvo, da so se vsi ti listi pokazali v enakem kožuhu v onem kritičnem momentu, ko je proletarska vlada prijela za vajeti. Vsi so bili kapitalistični v srcu in odločno proti sovjetski vladi; vsi so brenkali na ene strune in igrali umazano igro protirevolucije. In reči se mora, da so bili takozvani "radikalni" organi še najbolj nevarni pri delu reakcije, kajti svoje pravo nasprotstvo so zavijali v lepe fraze o svobodi. V imenu delavskega idejalizma so z noži suvali revolucijo.

Precej hinavskih solz je poteklo vsled propada takozvanega radikalnega tiska v Rusiji. Toda v kritičnih dnevih revolucije ni bilo časa za polovične ukrepe. Delavski razred, ki si je krčil pot iz carizma v svobodo, je bil obdan od vseh strani z nevarnostmi. Buržoazni sloji in takozvani "intelektualci" so sabotirali industrije in pehali ljudstvo v propast, dočim so na ruskih mejah divjale armade vsega kapitalističnega sveta. Poraz revolucije bi bil takrat pomenil zmago črne avtokracije in inavguracijo najgroznejšega masakra delavcev kar jih pomni zgodovina.

Ob času take krize ni moglo biti srednje poti; kdor ni bil odprto z delavci, je bil proti njim. Nevtralnosti ni bilo. Kdor ni stal na tej strani barikade, je bil na drugi strani; na barikadi sami ni mogel čepeti nihče. Bili so elementi, ki bi bili radi čepeli na barikadah in se prilizovali obem strankam, toda delavci so jim ukazali: Doli na eno ali drugo stran! In tedaj je "radikalno" časopisje pokazalo svojo pravo barvo. Pridružilo se je proti revolucionarnim elementom in delalo za poraz vsakega praktičnega ukrepa, ki je imel prinesti zmago revolucije. Tako se je "delavsko" časopisje samo obsodilo na smrt in poginilo pod roko razkačenih delavcev in kmetov.

Delavci so se zavedali od začetka revolucije, da največja nevarnost, katero je treba pobiti, je zastrupljevanje ljudskega mišljenja, katerega vrše najeti časopisi izkoriščevalcev. Zato so delavci zaključili, da takoj odstranijo to nevarnost. Niso dolgo pomišljali, pač so hitro ustanovili tribunal revolucionarnega tiska in napovedali vojno žurnalističnim ostankom socialnih parazitov. Vsi listi, ki so podpirali sovražnika revolucije, so bili drug za drugim ustavljeni in uničeni in končno so ostali edino komunistični časopisi.

Kakor stoji stvar danes, ni še vedno nobenega polja za opozicijonalno časopisje v Rusiji. Komunisti izjavljajo: Kakor hitro zmaga revolucija na vsej črti, tako da ne bo več nobene nevarnosti za sovjetsko republiko, tedaj pride svoboda tiska. Ali ta čas še ni prišel ruska revolucija se še danes bori za svojo eksisteneo in ne mara strupene, organizirane opozicije, da bi žrla njene življenske organe.

Sedanje časopisje je zelo specijalizirano. Splošnih listov v našem pomenu besede ni. Vsaka publikacija predstavlja kakšno institucijo in se peča le s rečmi v področju dotične ustanove na ta način ni nepotrebnih duplikacij. Vodilni dnevniki so: "Pravda", glasilo komunistične stranke; "Izvestja", glasilo Centralnega izvrševalnega odbora vseruskih sovjetov "Trud", glasilo Centralnega izvrševalnega odbora vseruskih strokovnih unij; "Ekonomičeskaja Žizn", glasilo vrhovnega ekonomskega sveta, in "Beda", glasilo kmetov. Ti dnevniki krožijo po vsej Rusiji. Razen teh so še drugi dnevniki v raznih večjih mestih in izdajejo jih krajevne komunistične organizacije, sovjeti ali strokovne unije bodisi separatno ali skupno.

Nekatere večje delavske strokovne organizacije, kakor na primer Unija oljnih delavcev v Baku, imajo svoje lastne dnevnike. Unija transportnih delavcev, največja strokovna organizacija v Rusiji, ima dnevnik samo za svoje člane. Druge strokovne unije imajo tednike ali mesečnike. Različni departmenti sovjetske vlade tudi izdajejo svoja glasila in delavci v mnogih posameznih tovarnah publicirajo svoje buletine. Kolikor mi je znano, ni tajnega časopisja. Ves tiskarski papir je pod kontrolo vlade, torej so tajni listi nemogoči, izvzemši ako se vtihotapijo čez mejo iz tujine.

Mnogi ruski delavski listi so veterani socialne vojne. Največ brazgotin ima petrogradska "Pravda," ki je morala osemspremeniti ime. Imenovala se je Pravda, Rabočaja Pravda, Severnaja Pravda, Pravda Truda, Za Pravdo Proletarijata, Pravda, Potok Pravda in Peredovaja Pravda. Od 295 številk prvega letnika je bilo 41 številk zaplenjenih in urednik je bil trikrat zaprt in šestnajstkrat je moral plačati denarno kazen. V prvih dveh letih do 5. aprila 1914, je bila "Pravda" 2184krat konfiscirana in njeni uredniki so skupno presedeli 96 mesecev ali osem let zapora ter plačali globe 14,450 rubljev. Dne 7. julija 1914 je bil list, ki se je takrat imenoval "Peredovaja Pravda" dokraja uničen."

Rusi pravilno smatrajo časopisje kot sredstvo izobrazbe in vsledtega so ga postavili pod nadzorstvo komisarijata za prosveto. Komisarijat ima poleg drugih funcij tudi to nalogo, da deli časopisom tiskovni papir po potrebi. V svrho, da se iz časopisja razvijejo dobri organi splošne izobrazbe, je v njem čim več prostora posvečenega resnim in važnim fazam življenja. Senzacionalna poročila o morilskih in roparskih procesih ter raznih škandalih, s katerimi se najbolj odlikuje ameriško časopisje, nimajo prostora v ruskih listih. Plačani oglasi se ne sprejemajo.

Ravno zdaj je veliko pomanjkanje tiskovnega papirja v Rusiji. To pomeni, da se listi skrčijo po velikosti; večinoma že zdaj izhajajo samo na štirih straneh. Iz tega razloga so uredniki zelo previdni glede gradiva. Priobčujejo se le najvažnejše reči in dnevne vesti so zelo omejene in skrajšane. Cirkulacija tudi trpi zaradi pomanjkanja papirja, toda iznajdljivi komunisti si znajo pomagati na drugi način. Namesto da bi list delili od roke do roke, ga prilepijo na javnih prostorih, kjer ga lahko čita kdor hoče. Videl sem cele trume ljudi na železniških postajah ali na uličnih vogalih, ki so čitali na steni nabit časopis. Delavci v tovarnah navadno dobe gotovo število iztisov, katere potem vsi čitajo drug za drugim. Kljub tem oviram imajo nekateri listi veliko cirkulacijo. Moskovska "Pravda" se tiska v 200,000 iztisih, "Izvestja" v 350,000 in kmetijski list "Beda" v 700,000 iztisih.

Dasiravno je nasprotno časopisje zatrto, se smejo nasprotniki tudi v sedanjih revolucionarnih časih svobodno izražati v komunističnih listih. Skoraj vsi listi prinašajo kritiko razmer, vladnih naredb in komunistične propagande, toda vsa ta kritika je stvarna in konstruktivna; osebni napadi niso dovoljeni. Uredništva morajo seve paziti, da se ne zlorablja svoboda kritike. Ko je neki urednik lansko leto ob času vojne s Poljaki prezrl mednarodno komunistično stališče in priobčil članek, poln nacionalistične mržnje proti Poljakom, je bil odstavljen od službe eno uro po izidu dotičnega lista.

Ruski delavci dobro vedo, da uspeh revolucije zavisi v veliki meri od velikosti in kakovosti njihovega tiska. Zato se trudijo na vse načine, da izboljšajo in povečaje svoje časopisje. Ako se vzamejo v poštev vse razmere, se lahko reče, da v par letih, ko neha pomanjkanje papirja in ko mine splošna ekonomska kriza, bo Sovjetska Rusija imela sistem časopisja, katerega ne bo dosezala nobena druga država na svetu.

RUSKA OPERA PRIDE V CHICAGO.

New York, N. Y. — Mary Garden, ravnateljica čikaške opere, ki se je pravkar vrnila iz Evrope, naznanja, da so na programu letošnje sezone ruske opere s popolnim osobjem ruskih pevcev in pevk. Mary je v Evropi angažirala več znamenitih opernih pevcev in pevk, ki nastopijo letos prvič v čikaški operi.

Nemška vlada je padla.

Berlin, 23. okt. — Ministrski predsednik Wirth je z vsemi ministri vred podal ostavko snoči vsled krize, ki je nastala glede Gornje Šlezije. Predsednik Ebert se posvetuje z raznimi voditelji političnih strank za organiziranje nove vlade, ki bo najbrž zopet koalicija, toda bolj nazadnjaška.

Bolgarski vojni minister ubit.

Sofija, 23. okt. — Vojni minister Demetrov je bil včeraj zjutraj ubit, ko se je vozil v avtomobilu blizu Kosterdila. Padel je pod točo krogel, ki so jih izstrelili neznani napadalci, in z njim vred sta bila ubita njegova tovariša v avtomobilu in šofer.

Nemčija je poplavljena s ponarejenimi ameriškimi bankovci.

Berlin, 22. okt. — Manjša mesta in vasi v Nemčiji so poplavljene s ponarejenim amriškim in angleškim papirnatim denarjem. Nemški kmet, ki ni še nikdar videl ameriških bankovcev, kupuje kot neumen zelen papir in daje zanj velike vsote v markah. Sedanja finančna kriza v Nemčiji je rodila nebroj sleparjev in špekulantov, ki grabijo marke skoraj sastonj v upanju, da se kmalu dvigne njih vrednost.

Nemški klerikalci proti delitvi Šlezije.

Berlin, 23. okt. — Vladna kriza v Nemčiji se je poslabšala vsled akcije centristov (klerikalcev), ki so na zboru svoje stranke v petek zvečer sklenili, da ne priznavajo zaključka lige narodov glede razdelitve Gornje Šlezije. Enak sklep je naredila Stinnesova "ljudska stranka."

Nervozne, zelabelo žena,

ki trpe na bolečinah v križu, v bokih ali na stranah, na senzaciji, ki tlači čiščenje in tiem in dela v upodtjem telesu tešo, na glavobolu in neredu pri naravnih funkcijah, dobe odpomoči, ko vzamejo

Severa's Regulator

(Severjev Regulator). Priporočen je za zdravljenje tistih posebnih nastnosti naredov in hiranja, ki so jim podvržene ženske. Dobite ga pri svojem lekarju še danes.
Cena $1.25.

POOBLASTILA

dela MATIJA SKENDER 'Se 12 LET, za rojake po celi Ameriki. On že mora vedeti, kako se pooblastila izdelujejo. Piši mu in razloži svoje zadevo, pa ti bo naredil vse pravilno, da ti ne bo mogoče grunt prodan z nepravilnim pooblastilom. Njegov naslov je 5227 Butler St., Pittsburgh, Pa.
(Adv.)

EMIL KISS, bankir,
ustanovljena leta 1906.

Pošilja denar v vse kraje Jugoslavije potom pošte in kablogrami.

Izplačuje v gotovih dolarjih v Jugoslaviji.

Sprejema denar v hranilne vloge in plača po 4% obresti.

Prodaja šifkarte.

Urejuje vse bančne posle.

PIŠITE PO CENIK.

EMIL KISS, bankir,
133 Second Av., New York, N.Y.

KARL JE ZOPET NA OGRSKEM.

(Nadaljevanje s prve strani.)

topot morda pozreči. Puč je bil organiziran istočasno z monarhističnim gibanjem na Portugalskem, na Bavarskem in ob času, ko vlada v Nemčiji velika politična in gospodarska kriza vsled raztrganja Gornje Šlezije. Nemška vlada je padla včeraj. Vse kaže, da so monarhisti izbrali psihologičen moment za izvedbo njihovih vražjih naklepov. Berlin je na iglah in napeto pričakuje kritičnih dogodkov.

Bern, Švica, 23. okt. — Švicarska vlada je bila včeraj obveščena, da je bivši avstrijski cesar Karl zapustil Švico na eroplanu, katerega je vodil neki Nemec z imenom Zimmermann. Letalo je bilo najeto v Ženevi zadnjo sredo. Pozneje se je izvedelo, da je dotični Zimmermann bivši avijatik v nemški armadi. Karl je potoval z letalom preko Bavarske in Avstrije.

Švicarska vlada je izrekla veliko ogorčenje, kajti Karl je dal častno besedo, ko se je vrnil zadnjič iz Ogrske, da ne zapusti Švice brez pravočasnega obvestila.

NAZNANILO ROJAKOM

Dobil sem mojo iznajdbo "MREŽE" za obmetavanje sten, strope in pri drugih stavbinskih potrebah, kjer se omeče mavto (angleško imenovano Wall Construction Wires). Vsled tega želim dobiti partnerja, ki pa mora imeti precej denarja in znati mora slovenski in angleški jezik, ki bi mi pomagal, da se prične z izdelavo te znajdbe in da jo spravimo na trg. Za vsa nadaljna pojasnila obrnite se takoj pismeno do mene na naslov: Frank Simanta, R. 2, Box 33, Grand Haven, Mich. (Adv.)

12 HARMONIK NA PRODAJ.

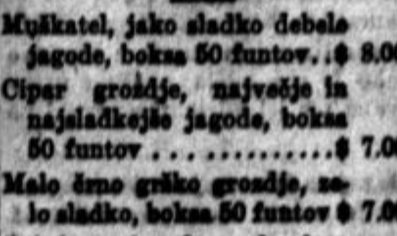

Prišle so vse iz starega kraja. Eno od teh vidite na sliki. Izdelka so Lubasovega, Vodišekovega itd. Vse so v najboljšem stanju. Cene so od $25.00 naprej za komad. Ker jih želim hitro prodati, jih nudim po tako skrajno nizki ceni.

Kdor kupi vse, dobi velik popust. Na ta oglas se opozarjajo zlasti trgovci.

Po natančen popis vsake posamezne harmonike pišite na:

JOSEPH VOGRIČ,
185 — 10th Ave., New York City.

DOBIL SEM VELIKO POŠILJATEV SUHEGA GROZDJA IN BRINJA.

Muškatel, jako sladko debele jagode, boksa 50 funtov . . $ 8.00
Cipar grozdje, največje in najsladkejše jagode, boksa 50 funtov . . . . . $ 7.00
Malo črno grško grozdje, zelo sladko, boksa 50 funtov $ 7.00
Brinjeve jagode, zelo lepe vrče-132 funtov $10.20

Pri večjem naročilu vprašajte za posebno ceno.

K naročilu priložite Money Order.

MATH PEZDIR,
Box 772, City Hall Station,
NEW YORK, N. Y.

CUNARD-ANCHOR

V Jugoslavijo, Ogrsko, Rumunsko in Bolgarijo, mimo Trsta, Reke ali Dubrovnika.

ITALIA . . . . . Oct. 29

Vožnja stane: $103 in $5 davek

Via Cherbourg & Southampton.

Aquitania . . . . . Oct. 25
Carmania . . . . . Nov. 5
Aquitania . . . . . Nov. 15

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. | Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik, Vincenc Culnar, 2657 So. Lawndale Ave., podpredsednik, Anton Hrast, Box 140, Conemaugh, Pa., gl. tajnik, Matthew Tusek, tajnik bolniškega oddelka, Paul Bergoy, gl. blagajnik, John Vagrich, upravitelj stavbe, Filip Godič.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 400 May St., Springfield, Ill., Martin Sakmarjat, Box 276, Rankin, Ohio, Jos. Radlič, Box 482, Smithdale, Pa., Frank Kampič, 6606 Prosper Ave., Cleveland, Ohio.

OBREDNIK OKROŽJA: Paul Bergoy, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Av., Chicago, Ill.

VZNODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 500, Mont Ross, Pa.
Anton Radlič, Box 75, Wyle Hanna, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sulec, Box 104, Grant, Kansas, za Kansas.
Leo Kuhar, Box 242, Gilbert, Minn., za severozapad.

Nadzorni odbor:

Matt Petrovič, predsednik, 587 E. 140th St., Collinwood, Ohio, Jakob Ambrožič, 418 Pierce St., Eveleth, Minn., Peter Bernik, 3132 S. Harding Ave., Chicago, Ill.

Tiskovni odbor:

Vincenc Culnar, John Underwood in Matt Petrovič.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Alič, 3126 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Trbolj, Box 181, Leonora, Pa.
Jožko Gvan, 242 Englewood, Detroit, Mich.
Jos. Shuk, 1161 E. 62nd St., Cleveland, Ohio.
Mary Udovič, 1846 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": Jože Zavrtanik.

POZOR! — Korespondenco z gl. odborniki, ki dohaja v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika naj naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče naj naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI naj se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede postopanja v gl. izvrševalnem odboru naj se pošiljajo M. Petroviču, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi pritožbi na gl. porotni odsek naj se pošiljajo na naslov: John Underwood, 400 May Street, Springfield, Ill.

Vse pritožbe proti uredništvu glasila naj se pošiljajo na naslov: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni uredniku glasila, morajo biti vsi lepo ločeni od vsega ostalega dopisovanja tajnika jednote, naj se pošiljajo na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V JUGOSLAVIJO

Najboljša zveza v vse dele Jugoslavije. Dosti dobre hrane. Zaprte sobe na zahtevo. Velik premapadni prostor. Vse ugodnosti modernih parobrodov.

RED STAR LINE

Odpluje vsak teden

IZ NEW YORK V PLYMOUTH, CHERBOURG, ANTWERP

Lapland . . . . . Oct. 29
Finland . . . . . Nov. 5
Zeeland . . . . . Nov. 12
Kroonland . . . . . Nov. 26

IZ NEW YORK V HAMBURG, LIBAU, DANZIG

Samland (Same 2. razred) . . . . . Nov. 30

AMERIČAN LINE

IZ NEW YORK V CHERBOURG, HAMBURG IN DANZIG

Minnehaha . . . . . Oct. 26
Manchuria . . . . . Nov. 23

IZ NEW YORK V HAMBURG IN DANZIG

Minnekahda . . . . . Nov. 5

Vse črte na Poljsko.

WHITE STAR

IZ NEW YORK V CHERBOURG, SOUTHAMPTON

Adriatic . . . . . Nov. 2
Olympic . . . . . Nov. 9

NEW YORK IN BOSTON — AZORES GIBRALTAR, NAPULJ IN GENOVO

*Arabic . . . . . Oct. 29
Canopic . . . . . Nov. 22
Cretic (samo iz Bostona) . . . . . Dec. 3

*Največji parnik v Južno-Evropskih pristaniščih.

IZ NEW YORK V NAPULJ IN GENOVO

Gothland . . . . . Nov. 18

INTERNATIONAL MERCANTILE MARINE COMPANY

120 parnikov — 1,000,000 ton.

Chicago: F. C. Brown, West. Pass. Agent, 14 North Dearborn St. in pri lokalnih agentih.

Skozi New York

Pot v stari kraj in iz starega kraja drži skozi New York. — New York tvori takorekoč prehod med Ameriko in Evropo. Potnik, idoč v domovino, ne ve pri čem je, dokler nima za seboj New Yorka in tudi novi priseljenik ne, dokler njegove usode New York ne odloči. Za oba je torej velevažno, da imata točno in zanesljivo pomoč in postrežbo v New Yorku.

Naša tvrdka je v času dosedanjega obstoja dokazala, da je voljna in zmožna nuditi najboljšo službo v New Yorku. Poslužite se je torej:

pri potovanju v stari kraj ali iz starega kraja,

pri pošiljanju denarja v Jugoslavijo, Italijo ali kamorkoli, in

pri drugih poslih v zvezi s starim krajem.

ZAKRAJŠEK & ČESARK
SLOVENSKA BANKA,

70 — 8th Ave., New York City

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Sept. 30-21) pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Poglejte jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen, vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnino za celo leto je $5.00 in za pol leta pa $2.50. Člani S. N. P. J. in S. D. P. Z. plačajo za pol leta $1.90 in za celo leto $3.80.

Za mesto Chicago je za leto $6.50, pol leta $3.25.

Za Evropo stane za pol leta $4.00, za vse leto pa $8.00.

Tednik stane za Evropo $1.70.

Naročnino lahko tudi sami pošljite na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

PRIPOROČILO!

Naznanjam vsem Slovencem v Girardu, Ohio in bližnji okolici, da sem sedaj dobil v zalogo raznovrstnih najnovejšega izdelka, dobrih in trpežnih čevljev za moške in otroke. Pridite in oglejte si moje blago predno kupite kje drugje. Se vam uljudno priporoča vaš za točno postrežbo: Tony Zapančič, 128 Liberty street, Girard, Ohio.

Za kuhanje piva doma

imamo v zalogi sladj, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši. Dobili je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, slaščičarnam in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Hanns Heinz Evers:

Pajkinja.

(Dalje).

Ob 6. zvečer.

Nič se ni pripetilo, skoro bi bil zapisal — žalibog! Usodepolna u-ra je prišla in šla — in bila je kakor vse druge, Seveda ne morem tajiti, da sem včasih začutil nekako silo, da bi šel k oknu — o da, toda iz drugih razlogov! — Komisar je pozvonil med petimi in šestimi vsaj desetkrat, bil je ravnotako nepotrpežljiv kakor jaz. Toda gospa Dubonnet je zadovoljna: ves teden je nekdo stanoval na št. 7, ne dabi se obesil. Neverjetno!

Pondeljek, 7. marca.

Sedaj sem prepričan, da ne bom ničesar razkril in se udajam mnenju, da je šlo pri samomorih mojih prednikov samo za nenavaden slučaj. Prosil sem komisarja, naj bi vse tri slučaje še enkrat temeljito preiskal, prepričan sem, da bodo vzroke slednjič vendar našli. — Kar se mene tiče, ostanem tako dolgo tukaj, kakor bo mogoče. Pariza na tem mestu seveda ne bom osvojil, toda tukaj živim zastonj in se pridno debelim. Pri tem se učim prav marljivo, opažam, kako se me polašča dobra volja. In končno imam še en vzrok, ki me drži utkaj.

Sreda, 9. marca.

Torej, šel sem za korak naprej, Clarimonde — —

Ah tako, o Clarimondi še nisem ničesar povedal. Torej ona je — moj "tretji vzrok," da ostanem tukaj, in ona je tudi, radi katere bi v oni "usodepolni" uri rad šel k oknu — toda gotovo ne, da se obesim. Clarimonde — čemu jo pač tako imenujem? Nimam niti slutnje, kako se imenuje, toda meni je, kakor bi jo moral Clarimonde imenovati. Postavim, da se res tako imenuje, če jo kdaj vprašam po njenem imenu.

Videl sem Clarimondo že prve dni. Stanuje ravno na nasprotni strani zelo ozke ceste in nje okno je mojemu ravno nasproti. Tam sedi: za zastorom. Sicer pa moram ugotoviti, da me je ona že prej opazovala kot jaz njo in da je hitro pokazala zanimanje do mene. Ni čuda, ko ve vsa cesta, da tu stanujem in čemu, zato je že gospa Dubonnet poskrbela.

V resnici nisem kake zelo zaljubljene narave in moji odnošaji do ženske so bili vedno zelo redki. Če prideš iz Verduna v Pariz, da bi medicino študiral in imaš pri tem komaj toliko denarja, da se vsak tretji dan enkrat do sitega naješ, potem misliš na povsem druge stvari kot na ljubezen. Nimam torej preveč izkustev in morda sem to stvar zelo neumno začel. Vseeno, meni ugaja, kakor je.

Začetkoma mi niti na misel ni prišlo, da bi spravil svoj vis á vis v kako zvezo s sabo. Mislil sem si samo, ko sem že tu, da opazujem in drugače pri najboljši volji nimam česa da bi razkrival, morem ravnotako opazovati tudi svoj vis á vis. Ves dan vendar ne moreš sedeti pri knjigah. Ugotovil sem torej, da je Clarimonde očividno edina stranka v malem nadstropju. Ima tri okna, toda sedi samo pri tistem oknu, ki je mojemu nasprotno; sedi in prede pri malem staroveškem kolovratu. Tak kolovrat sem videl nekoč pri svoji babici, toda ta ga tudi ni nikdar rabila, podedovala ga je po kaki prateti; nisem vedel, da danes še s tem delajo. Sicer pa je Clarimondin kolovrat čisto majhna, lepa stvarica, bela in gotovo iz slonove kosti; nitke, ki jih dela, morajo biti neskončno tenke. Sedi ves dan za zastorom in neprestano dela, šele, ko se zmrači, prestane. Seveda je zelo zgodaj temno v teh meglenih dnevih v ozki cesti, ob petih imamo že najlepši somrak. V njeni sobi nisem nikoli videl luči.

Kako izgleda — da, tega skoro ne vem. Ima črne valovite lase in je precej bleda. Tudi nje ustne so blede in zdi se mi, kakor bi bili mali zobki naostreni kakor pri divjih živalih. Veke jo nizko senčijo, toda če jih dvigne, se svetijo njene velike, temne oči. Vendar pa vse to bolj čutim, kot vidim. Težko je spoznati nekaj za zastori.

Še nekaj: nosi vedno črno, zaprto obleko: velike filaste pege so na tej obleki. In vedno ima dolge črne rokavice na rokah, najbrže, da si rok ne pokvari pri delu. Čudno je, kako nje ozki, črni prsti jemljejo nitke in vlečejo brzo, kakor zamotano — resnično, skoro kakor gomazenje žuželskih nožic.

Najini medsebojni odnošaji? No, pravzaprav so zelo površni in vendar se mi vidi, kakor bi bili globlji. Začeli so se menda s tem, da je ona pogledovala proti mojemu oknu — in jaz proti njenemu. Opazovala me je — in jaz njo. In potem sem ji najbrže zelo ugajal, ker nekega dne, ko sem jo spet tako opazoval, se je nasmehnila, jaz seveda tudi. Tako je šlo par celih dni, vedno pogosteje sva se nasmehovala drug drugemu. Potem sem se skoro vsako uro odločeval, da jo pozdravim; ne vem pravzaprav, kaj me je spet odvrnilo od tega.

Nazadnje sem to vendarle storil, danes popoldne. In Clarimonde mi je odzdravila. Čisto tiho seveda, toda videl sem, kako je sklonila glavo.

Četrtek, 10. marca.

Včeraj sem dolgo sedel pri knjigah. Ne morem ravno trditi, da sem se mnogo učil. Zidal sem zlate gradove in sanjal o Clarimondi. Spal sem nemirno do poznega jutra.

Ko sem stopil k oknu, je bila Clarimonda že tu. Pozdravil sem jo in mi je odzdravila z glavo. Nasmehnila se je in me dolgo gledala.

Hotel sem delati, toda nisem našel miru. Sedel sem k oknu in sem jo gledal. Tedaj sem videl, kako je tudi ona položila roke na prsi. Zastor sem odgrnil in skoro v istem trenutku je storila isto. Nasmehnila sva se obadva in se gledala.

Mislim, da sva celo uro tako sedela.

Potem je predla dalje.

(Dalje prihodnjič.)

FARMA NA PRODAJ.

186 akrov obsegajoča farma, dobra zemlja, raste vse, kar se poseje ali sadi. 20 glav živine, 3 konji, 1 prašič, 100 kokoši in pridelki, 300 bušljev koruze, 200 bušljev ovsa, 110 bušljev ajde in mnogo krompirja, zelja, repe, pese in vse potrebno orodje, ki se rabi na kmetiji. Enjast sobna hiša, štala za 30 glav živine, štala za konje posebej. V kuhinji je voda in vse druge ugodnosti. Katerega veseli, sedaj je čas, da si pride ogledati. Cena za vse skupaj je le 8,200.00. Prodam vsled telesnih poškodb in ne morem več obdelovati sem star že 61 let. Za vsa pojasnila obrnite se osebno ali pismeno na naslov: Mrs. J. Kodrich, R F D 3, Box 122, Cooperstown, N. Y. (Otsego Co.) Adv.

Začimbe, zelišča in najraznovrstnejša DOMAČA ZDRAVILA,
katera priporoča magr. Kneipp, imam vedno v zalogi.
Pišite po brezplačni cenik.
MATH. PEZDIR,
P. O. Box 772, City Hall Station, NEW YORK CITY.

IŠČEM

Joseph Plutha, doma iz Črešnjevca pri Semiču na Dolenjskem. Ako kdo ve za njegov naslov naj mi to naznani če bo sam čital ta oglas naj se prijavi na moj naslov: Martin Miklich, 1419 E. Routt, Pueblo, Colo. (Adv.)

VAŠE KNJIGE.

Zajedalci. Povest iz življenja slovenskih trpinov v Ameriki. Vezano. Stane s poštnino vred $1.75.

Zakon biogenezije. Vrlo poučna knjiga, ki pove, kako slehrni človek ponavlja v sebi razvoj vseh svojih živalskih in divjaških prednikov. S slikami. Vezano. S poštnino vred $1.50.

Obe knjigi, ki se naročita obenem, za tri dolarje poštnine prosto. Naročila sprejema tajnik Književne matice S. N. P. J.: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. — Adv.

NA PRODAJ FARMA

Proda se 170 akrov obsegajoča farma, na kateri je veliko sadnega drevja, 240 črešnjevih, 600 hruškovih, 200 jablan in nekaj vinograda. Farma se nahaja le 5 milj od mesta Hudson, N. Y., ki šteje 7760 prebivalcev. Na ti kmetiji je dovolj travnikov za 75 ton sena na 40 akrov je gozd, kateri še ni bil sekan, zemlja je vsa v ravnini in je brez kamenja. Lepa devet sobna hiša in vse pohištvo, kot klavir in organ, pohištvo je stalo nad tisoč dolarjev. Velike štale in druga poslopja, vse kmetijsko orodje in 6 krav, 3 konji, 150 kokoši in vsi poljski pridelki. Šola je blizo, zdravo podnebje in studenčna dobra voda poleg hiše. Cena vsemu je $13,000. Prodam vse vsled tega ker mislim odpotovati v staro domovino. Za vsa nadaljna pojasnila pišite na lastnika: J. A. Bumough, R. F. D. 2, Hudson, N. Y. (Columbia Co.)

Zanesljivo in hitro

poskrbuje *denarna izplačila* v stari domovini in opravlja druge bančne posle

FRANK SAKSER STATE BANK
82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

Rojaki, poslužujte se v vseh zadevah te slovenske banke, ki je pod stalnim nadzorstvom državnega urada in ima za varstvo $100,000.00 glavnice in $50,000.00 rezervnega zaklada.

Za FRANK SAKSER STATE BANK
Frank Sakser, predsednik.

F. M. Dostojevskij:

BESI

Roman v treh delih.

Preložil Vladimir Levstik.

(Dalje.)

Stepan Trofimovič je odklonil takratno ponudbo Varvare Petrovne in se kmalu spet oženil, še preden je minilo leto, in, kar je glavno, brez vsake posebne potrebe: topot je vzel redkobesedno berolinsko Nemko. Ali to ni bil edini razlog, da je odklonil vzgojiteljsko mesto: mamila ga je takrat bučna slava nekega nepozabnega profesorja, pa je hitel tudi on za stolico, za katero se je pripravljal, poizkusit svoje orlovske peroti. In zdaj, z osmojenimi krili, se je naravno spomnil ponudbe, ki je bila že odkraja nevarna njegovim načrtom. Nagla smrt druge žene, ki nipreživela ž njim niti leta dni, je odločila vse. Da povem naravnost: vse se je uredilo po žarkem sočutju in dragocenem, rekel bi, klasičnem prijateljstvu, ki mu ga je bila ohranila Varvara Petrovna — če smem rabiti o prijateljstvu takšen izraz. Vrgel se je v objem tega čustva, in to je obveljalo za več nego dvajset let. Zapisal sem, da se je "vrgel v objem", ali Bog ne daj misliti zato kaj nepotrebnega; ta objem je treba umevati zgolj v najvišjem nravstvenem zmislu. Najrahlejša in najnežnejša vez je združila tolikanj znameniti bitji na veke.

Mesto vzgojitelja je sprejel tudi zato, ker je mejilo majčkeno posestvece, zapuščina prve žene Stepana Trofimoviča, tik ob Skvorešnike, prekrasno imetje Stavroginih v okolici našega gubernskega mesta. Vrhutega se je bilo še vedno mogoče posvetiti znanosti v tišini kabineta, nemotenemu po ogromnosti vseučiliških opravkov ter obogatiti domače slovstvo z najglobljimi raziskavanji. Z raziskavanji ni bilo nič; zato pa se je izkazala možnost, stati pred domovino vse ostalo življenje, več nego dvajset let, kot neke vrste vtelešen očitek, po besedah narodnega poeta:

Pred domovino odsehmal
si kot živ očitek stal,
liberal-idealist.

Toda oseba, ki jo misli narodnipesnik, je imela mogoče pravico, pozirati vse življenje v takem smislu, če bi ji ne bilo predolgčas. Naš Stepan Trofimovič pa je bil v primeri s takimi ljudmi zgolj posnemavec, ki se je rajši zleknil po dolgem, kakor da bi se moril stoje. No, bodimo pravični: vtelešenost očitka mu je ostala tudi v ležečem položaju, tem bolj, ker je v ozkem krogu naše gubernije tudi to zadoščalo. Da ste ga videli med nami v klubu, kadar je sedel h kartam! Vsa njegova prikazen je govorila: "Karte! Jaz se spravljam z vami na whist! Kako se to sklada? Kdo bo dajal odgovor za to? Kdo je razbil mojo delavnost in jo izpremenil v whist? Eh, reva si, Rusija!" In dostojanstveno je udaril s srčnim asom.

V resnici je strašno rad vrgel karte; posebno zadnje čase je imel zaradi tega pogoste in neprijetne prizore z Varvaro Petrovno, tem bolj, ker je venomer izgubljal. Ali o tem pozneje. Omenim le, da je bil mož tenke vesti (to se pravi, včasih) in ga je vsled tega neredko grabila potrtost. Vseh dvajset let njegovega prijateljstva z Varvaro Petrovno ga je obšla redno po trikrat ali štirikrat na leto "civilna bol", kakor smo jo imenovali med seboj, to je, navadna tegoba, le da je imela Varvara Petrovna ono besedico rajša. Pozneje se je začel razen v civilni boli potapljati tudi v šampanjcu; vseh trivialnih nagnjenj pa ga je obvarovala pazmost Varvare Petrovne do smrti. Mož je bil tuintam tako čuden, da je zares potreboval pestunje: najnavadnejši smeh sredi najvzvišenejše toge ni bil pri njem nič redkega. Bile so minute, ko je govoril celo sam o sebi v humorističnem zmislu; in ravno humoristični zmisel je bil tisto, česar se je Varvara Petrovna najhuje bala. Bila je ženska klasičnega tipa, mecenatka, ki je ravnala v vsem edino le z vidika višjih nagibov. Globok je bil dvajsetletni vpliv te dame na njenega ubogega prijatelja. O njej bi trebalo posebej govoriti, kar tudi storim.

III.

So čudna prijateljstva: drug bi drugega najrajši zgrizel, vse življenje ostane tako, ločiti pa se le ne moreta. Še več— ločiti se nikakor ne smeta, zakaj prvi prijatelj, ki bi se tega lotil in pretrgal vez, bi zbolel in nemara celo umrl, če bi se to zgodilo. Zanesljivo vem, da Stepan Trifimovič po svojih najintimnejših izlivih z Varvaro Petrovno, potem ko je ona odšla, parkrat nenadoma planil z divana ter jel udrihati s pestmi po zidu.

In to se je dogajalo brez najmanjše alegorije, tako zares, da je enkrat štukaturo odbil od stene. Mogoče povpraša kdo, kako morem vedeti tako neznatno podrobnost? Ali kaj, če sem bil sam zraven? Kaj, če je sam Stepan Trofimovič neredko ihtel na moji rami, risoč mi v živih barvah vso svojo najglobljo skrivnost? (In česa vsega ni govoril pri tem!) Po vseh takšnih jokavih trenotkih pa se je bil drugi dan že pripravljen križati za svojo neplemenitost; nanagloma me je poklical k sebi ali osebno prihitel k meni, zgolj povedat mi, da je Varvara Petrovna "angel časti in rahločutja, on pa njeno živo nasprotje." Ne, le, da je tekal k meni: pogostoma je opisaval vse to nji sami v najkrasnobesednejših pismih ter ji priznaval s svojim polnim podpisom, kako je na primer še včeraj pripovedoval nekomu, da ga ona drži iz častihlepja, zaradi njega učenosti in nadarjenosti; da ga mrzi in se le boji očitno pokazati svoje sovraštvo, v strahu, da bi jo potem zapustil in tako oškodoval njen literarni ugled; da se on zategadelj prezira ter je sklenil sam končati svoje življenje; od nje da čaka le še zadnje besede, ki naj odloči vse— in tako dalje, same podobne reči. Lehko si mislimo po vsem tem, kako histerični so bili marsikdaj živčni izbruhi tega najnedolžnejšega vseh petdesetletnih otročičkov! Sam sem čital nekoč takšno njegovo pismo po sporu, ki je nastal med njima zaradi nedolžnega povoda, čeprav je potekel strupeno. Prestrašil sem se in ga rotil, naj pismo ne odda.

(Dalje prihodnjič).

Rojaki in rojakinje!

Še nikoli ni bilo slišati—

da je v Ameriki slovenska tvornica za pristne kranjske Piano-role, po katerih so naši rojaki in rojakinje vedno popraševali--in sedaj so gotove.

Te "Jugoslavia" slovenske piano-role izdelujeta spodaj podpisana rojaka, poznana kot glazbenika širom Amerike, in v to svrho smo naredili role, katere so v poduk in zabavo, znane slehernemu, bodisi za petje ali ples

Sledeče piano-role so sedaj gotove:

LJUBCA MOJA KAJ SI STRILA . . z besedami
VSI SO PRIHAJALI . . . . z besedami
MLADI VOJAKI . . . . . . slovenska koračnica
HOLZHAKER . . . . marš
DONAVSKI VALOVI . . . . valček
ČREZ VALOVE . . . . valček

Cena role brez besed $1.00

Cena role z besedami $1.25

Te "Jugoslavia" slovenske piano-role se edino pri nas dobi, in nikjer drugod. Tvornica je v tu v Conemaugh kjer izdeljujemo role. Zaloga je velika, in zatoraj bomo blago takoj odposlali, kakor hitro bomo prejeli naročilo.

Rojaki in rojakinje:—Naročite si te krasne komade takoj.

Pri naročilu blagovolite priložiti denar za role, in 50 centov posebej za poštnino.

Vsa naročila naslovite na:

Navinšek-Potokar Co.
331 Greeve Street, Conemaugh, Pa.

Opomba: Imamo veliko zalogo najboljših, najnovejših, glasovirjev (Self Player) po jako nizkih cenah. Pišite za pojasnila.